

KLUK Z CHLUMĚTÍNA - VOJTĚCH KYNCL
(k 85. výročí narození malíře a textilního návrháře z Vysočiny)

Vlastimil HAVLÍK

Jihovýchodně od kopce Oběšený na Českomoravské vrchovině leží vesnice, podle níž byl pojmenován jeden z pramenů Chrudimky, Chlumětín.¹⁾ Dne 12. ledna 1908 se ve vsi narodil Vojtěch Kyncl.

Atmosféra Kynclova rodiště se na začátku století nijak nelišila od atmosféry dalších chudých vesnic Vysočiny. Podobně jako k obživě obyvatel blízkých Kameniček nebo nedaleké Svratky sloužila i k životytí chlumětínských kamenitá pole, práce za tkalcovským stavem²⁾ nebo výroba klempřířského zboží³⁾. Také v Chlumětíně a v jeho okolí se na začátku našeho století začali objevovat muži s malířskými stojany a s "malkastnami" naditými malířským nádobíčkem - zakladatelé rodící se výtvarné tradice Vysočiny.⁴⁾

Tradiční textilní výroba a výtvarná tradice kraje se ve značné míře odrazily i v životních osudech Vojtěcha Kyncle.

Vojtěch pocházel z rodiny klempříře a rolníka Františka Kyncle a Františky Kynclové. Kynclovi měli třináct dětí.⁵⁾ Sourozenci si navzájem pomáhali. Vojtěchovi umožnila pozdější studia na královédvorské tkalcovské škole jeho nejstarší sestra Lidka, Vojtěch zase podporoval o rok staršího bratra Václava na stavební škole v Brně a nejmladší sestru Jarču na obchodní škole v Havlíčkově Brodě.

V letech 1914 - 1920 chodil Vojtěch do chlumětínské obecné, následující tři roky sedával v lavicích měšťánské školy chlapecké v Hlinsku v Čechách. V letech 1920 - 1922 byl žákem měšťanky, ve školním roce 1922 - 1923 absolvoval jednorocní učeňní kurs. Do Hlinska se dostával za každého počasí po svých. Osm kilometrů do města, osm kilometrů zpátky domů. Jednu výhodu však poznámka

"přespolní" u Kynclova jména v seznamu žáků přece jenom měla. Během nekonečných cest s brašnou na zádech Vojtěch dobře poznal kouzla a taje Vysočiny všech ročních dob, půvaby kraje, jemuž se později vyznával ve svých obrazech.

Od mala rád kreslil a maloval, a tak se na jeho vysvědčeních objevovaly u předmětů, které měly blízko k jeho zálibě, většinou výborné. Na Vojtěchově propouštěcím vysvědčení z měšťanky⁶⁾ je měřictví a rýsování ohodnoceno známkou "chvalitebný" a kreslení známkou "výborný", stejná známka je připsána i k měřictví a rýsování a ke kreslení na jeho vysvědčení z jednoročního učebního kursu⁷⁾. "Učitelům psal jména žáků na vysvědčení a spolužákům kreslil do sešitů na přírodopis zvířata a ptáky. A protože to byli chlupáci sedláků, dostával od nich za kresby bílé buchty," vzpomíná na Kynclovy školní zážitky jeho žena Marie.

Při rozhodování o Vojtěchově budoucnosti padla volba rodičů na odbornou školu tkalcovskou ve Dvoře Králové nad Labem. Jejich rozhodnutí zřejmě ovlivnily nejenom tradice chlumečtinského tkalcovství a synovy výtvarné sklony, ale i známost Kynclova otce se svrateckým rodákem Františkem Novotným⁸⁾, učitelem královédvorské odborné školy tkalcovské. Bývalý spolužák Vojtěchova otce měl být v letech 1924 - 1926 třídním učitelem nově přijatých žáků.

Ještě před přijetím do prvního ročníku královédvorské tkalcovky však Vojtěch pět měsíců praktikoval v hlinecké filiálce Akciových továren látek kobercových a nábytkových, dříve Antonín Klazar.⁹⁾

"Vojtěše, řekněte pravdu ..."

Vojtěch patřil k žákům tkalcovské školy, jejichž výuka probíhala ještě ve staré školní budově, v Přemyslově ulici čp. 479.¹⁰⁾ Litoval zřejmě, že dva roky před jeho příchodem do Dvora Králové¹¹⁾ byla ve škole zrušena specializace, která rozdělovala od školního roku 1911 - 1912 druhý ročník na oddělení technologické, zaměřené technicko-strojním směrem, a na oddělení kreslířské, "... v němž se vyučování neslo víc směrem kreslířským, s patřičným zřetelem ku teorii tkalcovství a částečně též se zřetelem ku vzorkování pro potřeby tiskařské".¹²⁾

Škola vychovávala žáky pro povolání mistrů, kresličů, manipulačních a technických úředníků v textilních závodech a pro samostatné vedení podniků. Spolu s Vojtěchem nastoupilo do prvního ročníku třiatřicet žáků. Absolvovalo jich dvaadvacet. Třídním Vojtěchovy třídy byl František Novotný, školu řídil profesor Antonín Vosátka¹³⁾. Do Hlavního katalogu denní školy pro školní rok 1924 - 1925 byl Vojtěch zapsán pod číslem 13,¹⁴⁾ do Hlavního katalogu denní školy pro školní rok 1925 - 1926 pod číslem 12.¹⁵⁾

Přádelnictví, ručnímu tkalcovství, strojnímu tkalcovství a strojnictví vyučoval Vojtěcha v obou ročnících "skutečný učitel"^{15a)} ing. Ervín Parma, úpravě přízí a látek a němčině v obou ročnících, měřictví a měřickému rýsování a češtině v prvního ročníku a technickému rýsování o obchodní nauce a směnkařství ve druhém ročníku "profesor" ing. Josef Plichta, vazbám tkanin, rozborům tkanin,

odborným počtům a kalkulacím v obou ročnících a obecným počtům v prvního ročníku "skutečný učitel" František Novotný, kreslení od ruky a kreslení odbornému v obou ročnících a občanské nauce ve druhém ročníku profesor Antonín Vosátka. Do praktických znalostí, ručního tkaní a tkaní strojního, zasvěcoval Vojtěcha "dílovedoucí" Karel Scholz.

Praktické znalosti si Vojtěch doplnil o prázdninách u firmy Janda a syn, továrna na bavlněné zboží, Hlinsko v Čechách,¹⁶⁾ kde kreslil od 1. července do 1. září 1925 desény.

Láska ke kreslení a k malování jej neopouštěla. Svědčí o tom i známky na vysvědčeních z kreslení od ruky, z kreslení odborného a z měřictví a měřického rýsování.¹⁷⁾ Vojtěchův zájem o malování se však stal i příčinou události, o které při vzpomínání na královédvorskou tkalcovku vypravoval s hořkostí. Nechme o ní vypravovat Marii Kynclovou: "Jednoho pěkného slunného dne posledního měsíce školy se více než polovina Vojtových spolužáků domluvila, že jít na odpolední vyučování by byl hřích. Většinu zlákal koupání, Vojta šel samo sebou malovat do svého oblíbeného 'údolíčka'. Ve škole byla po záškoláčích veliká shánka. Školník obhajující jejich podněty však dostával všude stejnou odpověď: 'Šel do školy.' Následujícího dne se při velikém vyšetřování všichni provinilci na něco vymluvili. Až na Vojtu. Když mu třídní řekl: 'Vojtěše, řekněte pravdu a bude vám prominuto,' přiznal se, a dostal tak jako jediný na vysvědčení na odchodnou dvojku z chování."¹⁸⁾

Školu Vojtěch vychodil s dobrým celkovým prospěchem.¹⁹⁾ Teprve následující léta však měla ukázat, jak jej královédvorská odborná škola tkalcovská připravila pro praktický život.

Textilní návrhář

"... potvrzujeme, že p. Kyncl Vojtěch, v roce 1908 v Chlumečtíně rozený, byl u nás zaměstnán po čase od 1. září 1926 do 31. prosince 1926 jako praktikant v kreslířně patron.

Práce svoje vykonával pilně a svědomitě k naší úplné spokojenosti," stojí na vysvědčení, opatřeném razítkem "Akciové továrny látek kobercových a nábytkových, dříve Ant. Klazar, továrna v Chotěboři" a nečitelným podpisem.²⁰⁾

Navrhování textilních vzorů, ve kterém se ideálně spojovaly Kynclovy výtvarné zájmy se znalostmi získanými v královédvorské tkalcovce, však nezůstalo jediným oborem, kterým se Vojtěch Kyncl na svých působištích zabýval. Na vysvědčení od firmy Janda a syn, u které pracoval již o prázdninách roku 1925, sice ještě čteme: "Stvrzujeme tímto, že pan Vojtěch Kyncl, ... byl u nás jako kreslič od 1. ledna 1927 do 30. listopadu 1927 zaměstnán.

Jmenovaný byl svých povinností vždy velmi dbalý, jest dobrým pracovníkem a byli jsme s ním naprosto spokojeni, takže p. Kyncla můžeme každému vřele doporučit. Odchází od nás na vlastní žádost a jeho odchodu litujeme,²¹⁾ ale na vysvědčení od téže firmy z 18. března 1946²²⁾ už stojí: "Jmenovaný prováděl veškeré práce technické, jmenovitě kreslení vzorů pro

